

1. גב' כפאונה, ת.ז.
 2. גב' סקא (שעת'), ת.ז.
 3. גב' אשחאדח (עדואן), ת.ז.
 4. גב' אבו-עישה (ציאם), ת.ז.
 5. גב' זעים, ת.ז.
 6. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע (ע"ר)
 7. אל-מיזאן: המרכז לשמירה על זכויות האדם, עזה (ע"ר)
- כולם ע"י ב"כ עוה"ד נעמי הגר ו/או שרי בשי ו/או איתמר ענברי ו/או קנת מן מ"גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
רחוב הרכבת 42
תל אביב, 67770
טלפון: 03-6244120; פקס: 03-6244130

העותרות

- נגד -

1. שר הבטחון
 2. המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית
 3. מתאם פעולות הממשלה בשטחים
 4. אלוף פיקוד הדרום
- כולם ע"י מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
רח' צלאת א-דין 29, ירושלים

המשיבים

עתירה למותן צו על תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת ליתן צו על תנאי המופנה כנגד המשיבים, והמורה להם לבוא וליתן טעם מדוע לא יתירו לעותרות 1-5 לצאת מרצועת עזה דרך ישראל לצורך הגעה לתכניות לימודיהן באוניברסיטת ביר זית שבגדה המערבית; זאת על מנת לממש את זכויותיהן לחופש תנועה, לחופש עיסוק ולחינוך, וכל זאת כדי לחזור לאחר סיום לימודיהן לרצועת עזה ולהמשיך שם במאמציהן לכוון חברה אזרחית חזקה ובריאה.

כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרות בעתירה זו, לרבות שכ"ט עו"ד בצירוף מע"מ כדין.

בקשה לקיום דיון מוקדם

העותרות 1-4 נרשמו להמשך לימודיהן לתואר השני באוניברסיטת ביר-זית והעותרת 5 ללימודיה לקראת התואר הראשון. כולן התקבלו לסמסטר הראשון שהחל ביום 5.9.2011. רק העותרת 5 הספיקה להשלים את הפנייה למשיבים כדי להסדיר את מעברה לקראת הסמסטר הראשון, אך פנייתה סורבה. העותרות 1-4 החלו את לימודיהן באוניברסיטת ביר זית לפני יותר מעשור, אך נאלצו לשוב לביתן ברצועת עזה בשל השינוי במדיניות ישראל ללא שהצליחו לסיים את הלימודים.

מאחר שהצליחו לחדש את ההרשמה שלהן רק בחודש ספטמבר 2011 ולכן לא הספיקו לפנות במועד למשיבים כדי להסדיר את מעברן לקראת הסמסטר הראשון, הנפיקה להן האוניברסיטה מכתבי קבלה לסמסטר השני שיחל היום, יום 16.1.2011. מאחר והיה נראה להן כי בית המשפט הנכבד לא יגיע להכרעה שתאפשר להן להגיע ללימודי הסמסטר השני, נמסר להן כי האוניברסיטה תסכים להאריך את מועד הקבלה גם לחודש ספטמבר 2012. יחד עם זאת, האוניברסיטה מסרה כי היא תנפיק להן מכתבי קבלה חדשים רק במועד מאוחר יותר.

לאור זאת נבקש כי הדיון ייקבע על פי יומנו של בית המשפט הנכבד, אך לא יאוחר ממועד שיאפשר להן להתייצב ללימודיהן בשנת הלימודים הבאה, שההכנות עבורה יתחילו בחודש אוגוסט 2012.

הצדדים לעתירה

1. העותרת 1 הינה תושבת פלסטינית בת 49, העובדת כיועצת בתחום הפיתוח וזכויות אדם והמבקשת להסדיר את יציאתה מרצועת עזה לגדה המערבית לשם המשך לימודי התואר השני בלימודי זכויות אדם ודמוקרטיה באוניברסיטת ביר זית.
2. העותרת 2 הינה תושבת פלסטינית בת 37, העובדת כמנהלת מחלקת פרויקטים לנשים בהתאחדות וועדות החקלאים ברצועת עזה והמבקשת להסדיר את יציאתה משם לגדה המערבית לשם המשך לימודי התואר השני בלימודי מגדר, משפט ופיתוח באוניברסיטת ביר זית.
3. העותרת 3 הינה תושבת פלסטינית בת 46. עד לאחרונה היא שימשה כיו"ר מועצת המנהלים וכמנכ"ל של מרכז המדיה החברתית וכיום היא ממשיכה בתפקידה כמנכ"ל. היא מבקשת להסדיר את יציאתה משם לגדה המערבית לשם המשך לימודי התואר השני בלימודי מגדר, משפט ופיתוח באוניברסיטת ביר זית.
4. העותרת 4 הינה תושבת פלסטינית בת 42, המשמשת כמנהלת האדמיניסטרטיבית של המרכז לענייני האשה בעזה והמבקשת להסדיר את יציאתה משם לגדה המערבית לשם המשך לימודי התואר השני בלימודי מגדר, משפט ופיתוח באוניברסיטת ביר זית.
5. העותרת 5 הינה תושבת פלסטינית בת 18, המבקשת להמשיך את לימודי המשפטים לתואר ראשון באוניברסיטת ביר זית.
6. העותרת 6 (להלן: **עמותת גישה**) הינה עמותה ישראלית, שמטרתה להגן על זכויות אדם בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה, ביניהן הזכות לחופש התנועה.
7. העותרת 7 הינה עמותה לא מפלגתית ששמה לה למטרה לקדם זכויות אדם ודמוקרטיה ברצועת עזה, למנוע הפרות זכויות אדם ולטפל במקרים של הפרת זכויות.
8. המשיב 1 (להלן: **שר הביטחון**) הינו הממונה על הצבא מכוח חוק יסוד: הצבא.
9. המשיב 2 (להלן: **המפקד הצבאי**) הוא המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, מטעם מדינת ישראל, המחזיקה בגדה המערבית תחת כיבוש צבאי מזה למעלה מארבעים שנה. המשיב 2

הוא בעל הסמכות להתיר את מעברם של פלסטינים אל הגדה וממנה, לאפשר את תנועתם בתוך הגדה המערבית וכן לספק שירותים מרשויות הצבא בגדה המערבית.

10. המשיב 3 (להלן: **מתאם פעולות הממשלה בשטחים** או **המתפ"ש**) הוא הממונה על יישום מדיניות ממשלת ישראל בשטחים הכבושים ועל פעילות המינהל האזרחי בשטחים הכבושים.

11. המשיב 4 (להלן: **המפקד הצבאי בדרום**) הינו בעל הסמכות להוצאת היתרי כניסה לישראל לצורך מעבר מרצועת עזה ואליה, סמכות אותה האציל לו שר הפנים.

ואלה נימוקי העתירה:

א. התשתית העובדתית

1. העותרת 1 – גב' בפאונה

12. העותרת הינה תושבת פלסטינית בת 49, ילידת בית חנון שברצועת עזה, אשר מענה הרשום בתעודת הזהות הוא עזה.

13. העותרת גרושה ואם לארבעה ילדים: הבכורה בת 23 והצעירה בת 17 שנה. כבר בשנות העשרים לחייה, החלה העותרת לעסוק בקידום זכויות נשים, במסגרת עבודתה בוועדי נשים וקבוצות נשים מקומיות ברצועת עזה. במסגרת עבודות אלו היא עסקה בהעצמת נשים בכלל והעצמת נשים עובדות בפרט. כיום היא עוסקת בייעוץ והדרכת קבוצות בנושאי מגדר וחקיקה, פרלמנטריזם פלסטיני, דמוקרטיה וזכויות אדם ובנושאי פיתוח והתפתחות. בין עבודותיה הרבות היא ניהלה את עמותת הנשים "משרקיאת", היתה מתאמת כל פעולות ארגון "מפתאח" ברצועת עזה, וכן היתה מנהלת משאבי אנוש בסוכנות הידיעות "ראמתאן".

14. כדי להכשיר את עצמה לקידום מעמד האשה והעצמתה למדה העותרת באוניברסיטה הפתוחה של אל-קדס לימודי פיתוח, אותם סיימה בשנת 2000, וכמו כן השתתפה בשלל הכשרות מקצועיות בנושאים שונים שהתמקדו בתכנון אסטרטגי, כישורים אדמיניסטרטיביים, העצמת נשים, בריאות הנפש ואימון אישי. הכשרות אלו נערכו במקומות שונים כגון רצועת עזה, הגדה המערבית, מצרים ואף טורינו שבאיטליה, וחלקן של ההשתלמויות אורגנו על ידי מדינות זרות כגון קנדה.

15. כיום העותרת הינה דמות בכירה בחברה האזרחית ברצועת עזה, שמאחוריה קריירה מפוארת בתחום קידום זכויות נשים. בכל מעשיה עשתה חיל וזכתה למכתבי תודה והוקרה. כך למשל תרמה העותרת רבות להצלחת התכנית שקידמה מנהיגות נשית במסגרת היוזמה הפלסטינית להעמקת הדיאלוג הבינלאומי והדמוקרטיה – מפתאח. כך גם זכתה לתעודת הוקרה מאוניברסיטת ביר זית על השתתפותה בתכנית פיתוח יוזמות מקומיות ברצועת עזה. כמו כן השתתפה העותרת בדיוני הפרלמנט הפלסטיני האלטרנטיבי אשר עסק בפרויקט של נשים וחקיקה, לשם כתיבת הצעות חוק שיבטיחו שוויון מגדרי.

העתקי מכתבי ההוקרה מצ"ב ומסומנים נספח ע/1.

17. גם מאורע טראומטי שעבר עליה בשנת 2006, קרי שימוש שעשו בה כ"מגן אנושי", והחזקת

שני בניה הקטינים בבית שהיו בו חיילים והוא היה חלק מקרב יריות, לא שבר את רוחה ורצונה להתקדם ולהשכיל ולעזור ליצור חברה אזרחית בריאה. למותר לציין כי פרקטיקה זו של "מגנים אנושיים" נאסרה לחלוטין על ידי בית משפט נכבד זה במסגרת בג"ץ 3799/02 עדאלה נ' אלוף פיקוד מרכז פ"ד ס(3), 67.

18. בחודש ספטמבר 2000 החלה העותרת את לימודי התואר השני בדמוקרטיה וזכויות אדם באוניברסיטת ביר זית שבגדה המערבית. היא למדה ברציפות עד חודש יולי 2001, ועם סיום שנת הלימודים חזרה העותרת לביתה ולילדיה ברצועת עזה לצורך ביקור קיץ, אך בשל השינוי במדיניות ישראל לאחר האירועים בסוף שנת 2000, נבצר ממנה לשוב לאוניברסיטה ולסיים את לימודי התואר השני.

19. עתה, משחל שינוי במדיניות ישראל באשר לתנועת אנשים, החליטה העותרת לנסות ולהירשם שוב ללימודים. היא התקבלה ללימודים, למרות חלופי הזמן. במכתב הקבלה נכתב כי היא השלימה 24 שעות לימוד מתוך 36 השעות שמזכות בתואר. לשם השלמת התואר במלואו עליה ללמוד סמסטר אחד בלבד, שאורכו כארבעה חודשים, המקנה 6 נקודות זכות, ואת כתיבת התזה, שמזכה ב-6 נקודות זכות נוספות, תוכל העותרת להשלים בביתה שברצועת עזה. לפיכך, מבקשת העותרת לצאת לגדה המערבית ולשהות שם באופן רצוף ארבעה חודשים כדי לסיים את לימודי הקורסים הנדרשים ממנה.

העתק מכתב הקבלה מיום 27.9.2011 מצ"ב ומסומן ע/3.

2א. העותרת 2 – גב' סקא

20. העותרת הינה תושבת פלסטינית בת 37, ילידת חאן יונס שברצועת עזה ומענה הרשום הינו ברצועת עזה. העותרת נשואה ואם לשתי בנות, הבכורה בת חמש שנים והצעירה בת שלוש.

21. עותרת זו, אף היא דמות בכירה בחברה האזרחית ברצועת עזה. מזה שמונה שנים היא משמשת כמנהלת מחלקת פרויקטים לנשים בהתאחדות ועדות החקלאים ברצועת עזה. התאחדות זו הינה עמותה אזרחית לפיתוח, המשרתת חקלאיות וחקלאים כדי לסייע להם בשיפור יכולותיהם בתחום זה. במסגרת זו, עוסקת העותרת בקידום נשים בתחום החקלאות, בין היתר באמצעות הכשרה והעצמה של נשים ותמיכה בהקמת עסקים קטנים על ידי נשים.

22. במסגרת עבודתה זו היא מנהלת פרויקטים רבים, מביניהם למשל עסקה בין חודש דצמבר 2003 לבין חודש יולי 2004 בהקמת איגוד מקצועי לדייגות ברצועת עזה. פרויקט זה נתמך ומומן על ידי DANIDA, זרוע של משרד החוץ הדני, התומכת ומממנת פרויקטים באזורים מתפתחים ומתמקדת בפיתוח כלכלי של תחומים שונים, ביניהם חקלאות.

העתק מכתב מפקח הפרויקט מצ"ב ומסומן נספח ע/4.

23. הפרויקט – מטרתו היתה לסייע לדייגות לארגן את משאביהן דרך הקמת גוף בעל אישיות משפטית. במסגרת פרויקט זה, העותרת ניהלה את העניינים השוטפים ואת הפעילות הפיננסית. כמו כן היא היתה אחראית על פיתוח ותיאום ההכשרות המקצועיות וכן השתתפה בדיונים אסטרטגיים יחד עם מנהלי הפרויקט מטעם DANIDA.

24. המפקח על הפרויקט מטעם DANIDA מעיד על כך כי העותרת היתה עובדת מסורה, יציבה, אחראית ומוכשרת, אשר השכילה ליזום באופן עצמאי פעולות שסייעו להצלחת הפרויקט, לכן הוא ממליץ עליה בחום לפרויקטים נוספים דומים.

25. עוד צברה העותרת ידע ונסיון בהשתלמויות רבות בהן השתתפה, למשל השתלמות בנושא מעמדה של האשה בשריעה ובמשפט הבינלאומי, השתלמות שהעבירה ד"ר פרידה בנאני מאוניברסיטת מרקש; השתלמויות בחשיבה יצירתית, קבלת החלטות ופתרון בעיות, השתלמות בכתבת תכניות עבודה, עוני ופיתוח זכויות כלכליות וחברתיות, השתלמות למעבירי הכשרות.

העתק תעודות מהכשרות שעברה העותרת מצ"ב ומסומנים נספח 5/ע.

26. במסגרת מכתב שניתן לעותרת ממקום עבודתה הנוכחי, מדגיש יו"ר מועצת המנהלים כי הם סמוכים ובטוחים כי לימודי התואר השני במגדר, פיתוח ומשפט יפתחו את כישוריה של העותרת וכשירו אותה לסייע רבות לחקלאיות ולחקלאים ברצועת עזה.

העתק מכתב התאחדות ועדות החקלאים מיום 6.12.2011 מצ"ב ומסומן נספח 6/ע.

27. את לימודיה לתואר הראשון עשתה העותרת באוניברסיטת קונסטנטין שבאליג'יריה, שם סיימה בשנת 1998 את לימודיה בחוגים לביולוגיה ופיזיולוגיה של הצמח.

העתק תעודת סיום לימודיה לתואר הראשון מצ"ב ומסומן נספח 7/ע.

28. בשנת 2000 החלה העותרת את לימודיה לתואר השני באוניברסיטת ביר זית בסמסטר קיץ במסלול מגדר, משפט ופיתוח. עם סיום הסמסטר, חזרה העותרת לביתה ברצועת עזה, אך בשל השינוי במדיניות ישראל לאחר האירועים בסוף שנת 2000, נבצר ממנה לשוב לאוניברסיטה ולסיים את לימודי התואר השני.

29. עתה, משחל שינוי במדיניות ישראל באשר לתנועת אנשים, החליטה העותרת לנסות ולהירשם שוב ללימודים. היא התקבלה ללימודים, למרות חלופ הזמן. במכתב הקבלה נכתב כי היא השלימה 6 שעות לימוד מתוך 21 השעות שמזכות בתואר. לשם השלמת התואר במלואו עליה ללמוד שני סמסטרים נוספים, ואת כתיבת התזה תוכל העותרת להשלים בביתה שברצועת עזה. לפיכך, מבקשת העותרת לצאת לגדה המערבית ולשהות שם יומיים בשבוע, במהלכם תשלם את לימודיה ותוך כדי כך תמשיך להחזיק במשרתה. כך גם לא תתנתק מבנותיה הקטנות.

העתק מכתב הקבלה מיום 27.9.2011 מצ"ב ומסומן 8/ע.

3א. העותרת 3 – גב' אשחאדה

30. העותרת הינה תושבת פלסטינית בת 46, ילידת רפיח שברצועת עזה, אשר מענה הרשום בתעודת הזהות הוא עזה.

31. העותרת נשואה ואם לארבעה ילדים: הבכורה בת 23 והצעיר בן 12 שנה. גם עותרת זו הינה זמנות מפתח בחברה האזרחית ברצועת עזה. עד לאחרונה היא שימשה כיו"ר מועצת המנהלים וכמנכ"ל של מרכז המדיה החברתית וכיום היא ממשיכה בתפקידה כמנכ"ל. מרכז זה רואה את תפקידו בעידוד התקשורת ברצועת עזה לעסוק לא רק בנושאי פוליטיקה, אלא גם בענייני חברה ובזכויות הפרט. ככזה, הוא יזם פרויקט שהתמקד בהפרת זכויות עיתונאים, ואף הפיק במסגרת הפרויקט סרטון, ערך סדנאות והשתתף בתכניות רדיו כדי לקדם את המודעות לחופש הביטוי. עוד מנסה המרכז בפעולותיו היומיומיות לעורר ולהעלות את המודעות של צעירי עזה לזכויותיהם האזרחיות והחברתיות.
32. בתפקידה כיו"ר בהתנדבות, העותרת מרכזת את גיוס הכספים למרכז ואת כתיבת ההצעות לפרויקטים תקשורתיים ומפקחת באופן כללי על פעילות המרכז.
33. את הקריירה שלה בקידום זכויות בכלל וזכויות נשים בפרט החלה בתחילת שנות ה-90, כאשר עבדה במשך חמש עשרה שנה כאחראית המדיה והתקשורת במרכז לענייני נשים. במסגרת תפקידה זה, העותרת ניהלה פרויקטים שהתמקדו בתמיכה בהשכלה גבוהה לנשים, פרויקט שמומן על ידי קרן פורד ופרויקט הלוחם באלימות נגד נשים, שמומן על ידי UNIFEM. זוהי קרן לסיוע טכני ופיננסי של האו"ם, המיועדת לתמיכה בתכניות חדשניות ולפיתוח אסטרטגיות להעצמת נשים ולהגברת השוויון המגדרי.
- על UNIFEM ראו: <http://www.unifem.org/index.php>
34. כמו כן הפיקה העותרת את חגיגות יום האשה הבינלאומי השנתי, ותיאמה ופיקחה על כל פעולות המדיה של המרכז, שכללו גם הכשרות, סדנאות וקשר יומיומי עם גופי המדיה ברצועת עזה. היא עצמה אף הדריכה ואימנה מדריכים לענייני מגדר והעצמת נשים, הן במסגרת חיי המשפחה, הן במסגרת פיתוח קריירה ויצירתיות, זכויות נשים, סינגור, מדיה ותקשורת. עוד עסקה העותרת בשיתוף פעולה בין המרכז לענייני נשים לבין עמותות אחרות.
35. כמו כן העותרת היתה העורכת הראשית של הירחון אל-עיאאדה, ירחון המרכז לענייני האשה, העוסק בסוגיות מגדריות והמדיה. היא גם פרסמה מאמרים מקצועיים רבים בנושאים הקרובים ללבה, סיפורים קצרים ואף ספר פרי מחקרה על האשה הפלסטינית.
36. עוד ריכזה וניהלה העותרת פרויקט להעצמת נשים מטעם Care International בשנת 2008, פרויקט שהתמקד בשיטות למיגור העוני תוך יישום עקרונות של צדק חברתי והעצמת נשים.
- העתק מכתב המינוי לפרויקט מצ"ב ומסומן נספח ע"9.
37. כפועל יוצא מעבודתה וחזונה, העותרת אף ייסדה עם אחרות את הפורום לנשים ערביות (עאישה) וייצגה בפורום זה את המרכז לענייני נשים.
38. במסגרת פעילותה הענפה, העותרת נסעה להשתלמויות וביקרה במקומות שונים. בשנים האחרונות יצאה בשנת 2006, בהיתר דרך ישראל, לכנס מקצועי בגדה המערבית, וכן בחודש יולי 2011 השתתפה בסדנא ברמאללה בחסות UNDP, בשיתוף עם ארגון נשים שוויצרי.
39. כדי להכשיר את עצמה לקידום מעמד האשה והעצמתה ולקידום זכויות אדם בכלל, השלימה

העותרת את לימודי התואר הראשון באוניברסיטה הפתוחה של אל-קדס בלימודי הוראת האנגלית, לימודים אותם סיימה בשנת 1998. כמו כן השתתפה העותרת בשלל הכשרות מקצועיות בנושאים שונים, שכללו בין היתר לימודי תעודה באוניברסיטת ביר זית שבגדה המערבית בניהול עמותות, הכשרות בסינגור וניהול קמפיינים, עיתונאות, לובינג וניהול סכסוכים (תכנית שארכה כשלוש שנים), חלקם ברצועת עזה בחסות גורמים מקומיים ובינלאומיים, חלקם בגדה המערבית וחלקם במדינות אחרות כגון ירדן, מצרים וקפריסין.

העתק תעודת סיום תואר ראשון מיום 29.11.1998 מצ"ב ומסומן נספח ע/10.

העתקי תעודות מהכשרות שעברה העותרת מצ"ב ומסומנים נספח ע/11.

40. כיום העותרת הינה דמות בכירה בחברה האזרחית ברצועת עזה, שמאחוריה קריירה מפוארת בתחום קידום זכויות נשים. בכל מעשיה עשתה חיל וזכתה למכתבי תודה והוקרה.

העתק מכתב הוקרה ממפתאח- היזמה הפלסטינית לקידום דיאלוג גלובלי מצ"ב ומסומן נספח ע/12.

41. בסמסטר הקיץ של שנת 1999 החלה העותרת את לימודי התואר השני במגדר, חוק ופיתוח באוניברסיטת ביר זית שבגדה המערבית. היא הספיקה לסיים שלושה סמסטרים, אך בשל השינוי במדיניות ישראל לאחר האירועים בסוף שנת 2000, נבצר ממנה לשוב לאוניברסיטה ולסיים את לימודי התואר השני בחודש ספטמבר 2000.

42. עתה, משחל שינוי במדיניות ישראל באשר לתנועת אנשים, החליטה העותרת לנסות ולהירשם שוב ללימודים. היא התקבלה ללימודים, למרות חלוף הזמן. במכתב הקבלה נכתב כי היא השלימה 15 שעות לימוד מתוך 36 השעות שמזכות בתואר. לשם השלמת התואר במלואו עליה ללמוד עוד כשנה וחצי, יומיים-שלושה בשבוע. לפיכך, **מבקשת העותרת לצאת לגדה המערבית לשנה וחצי, ליומיים-שלושה בשבוע, כדי לסיים את לימודי הקורסים הנדרשים ממנה.**

העתק מכתב הקבלה מיום 27.9.2011 מצ"ב ומסומן ע/13.

4א. העותרת 4 – גב' אבו-עיסה

43. העותרת הינה תושבת פלסטינית בת 42, ילידת העיר עזה שברצועת עזה, אשר מענה הרשום בתעודת הזהות הוא עזה.

44. העותרת נשואה ואם לארבעה ילדים בין הגילאים שש לשש עשרה שנה. גם עותרת זו הינה דמות מפתח בחברה האזרחית ברצועת עזה. כיום ומזה שלוש שנים, היא משמשת כמנהלת האדמיניסטרטיבית של המרכז לענייני האשה ברצועת עזה. המרכז עוסק בקידום נשים על ידי הכשרת נשים והעצמתן ועוסק אף בסינגור ובמחקר בסוגיות הנוגעות לענייני נשים ומגדר. לתפקיד זה היא קודמה לאחר שהיתה המשנה למנכ"ל בין השנים 2007-2008, ולפני כן עבדה במרכז כשבע שנים כמנהלת ההדרכה ומשאבי אנוש. במסגרת תפקידה זה היא השתתפה בניהול של הפעילות היומיומית, בתכנון הדרכות בסוגיות של נשים ומגדר ובתכנון הפעילות השנתית של המרכז.

45. את חייה המקצועיים החלה העותרת במקצוע ההוראה והיא התמקדה בהכשרות למורים המלמדים את מי שאינם יודעים קרוא וכתוב. באמצע שנות ה-90 היא החלה ללמוד מדע ומתמטיקה בבית ספר לבנות. החל מ-1997 החליטה להקדיש את עצמה לעיסוק בענייני מגדר והעצמת נשים כאמור.

46. כדי להכשיר את עצמה לשינוי בעיסוקיה, השתתפה העותרת במגוון רב של הכשרות, ביניהן הכשרות בסינגור ולובינג, שיטות מחקר ומתודולוגיות של התערבות ושינוי חברתי, העצמת נשים עובדות ויזמות נשים.

47. בנוסף, העותרת עצמה העבירה הכשרות רבות בנושאים דומים במסגרות שונות הכוללות את המרכז לענייני נשים ואת ארגון Save the Children. כמו כן השתתפה העותרת בכנסים מקצועיים ואף הציגה מאמרים פרי עטה על תפקידן של עמותות בהגנה על נשים מפני אלימות, על זכותן של נשים חרשות להינשא, על נישואי בוסר, על השכלת נשים כחסם בפני עוני, וכן כתבה וערכה מספר מדריכים בנושאי מגדר, הכשרות של מדריכים, כישורי תקשורת, סינגור ומנהיגות.

48. את הלימודים האקדמיים שלה החלה העותרת באוניברסיטה הפתוחה אל-קדס. בחודש יוני שנת 2000 היא סיימה את התואר הראשון בלימודי פיתוח חברתי. לפני כן למדה לימודי תעודה בהוראה וכן לימודי תעודה באוניברסיטת ביר זית בניהול עמותות. בסמסטר הקיץ של שנת 2000 החלה העותרת את לימודי התואר השני במגדר, חוק ופיתוח באוניברסיטת ביר זית שבגדה המערבית, אך בשל השינוי במדיניות ישראל לאחר האירועים בסוף שנת 2000, נבצר ממנה לשוב לאוניברסיטה ולסיים את לימודי התואר השני והיא הספיקה ללמוד סמסטר אחד בלבד.

49. עתה, משחל שינוי במדיניות ישראל באשר לתנועת אנשים, החליטה העותרת לנסות ולהירשם שוב ללימודים. היא התקבלה ללימודים, למרות חלוף הזמן. במכתב הקבלה נכתב כי היא השלימה 12 שעות לימוד מתוך 36 השעות שמזכות בתואר. לשם השלמת התואר במלואו עליה ללמוד עוד כשנה וחצי-שנתיים. לפיכך, מבקשת העותרת לצאת לגדה המערבית לשנה וחצי, ליומיים-שלושה בשבוע כדי לסיים את לימודי הקורסים הנדרשים ממנה.

העתק מכתב הקבלה מיום 27.9.2011 מצ"ב ומסומן ע/14.

5א. העותרת 5 – גב' זעים

50. העותרת הינה תושבת פלסטינית בת 18, ילידת עזה, רווקה, שמענה הרשום ברצועת עזה.

51. העותרת סיימה את חוק לימודיה בהישג נדיר, בממוצע של 97.8. כתלמידה מצטיינת וכבת לעורך-דין מצליח ברצועת עזה ולאם שלמדה באוניברסיטת ביר-זית, גם הבת שואפת ללמוד במוסד הפלסטיני הטוב ביותר, מוסד המציע את תכנית הלימודים היוקרתית ביותר במשפטים – אוניברסיטת ביר-זית. מאז ילדותה היא שמעה מאמה על הקמפוס ועל יתרונותיו גם כמוסד לימודי וגם מבחינת חיי החברה שהוא מציע.

העתק ציוני בחינות הבגרות של העותרת מצ"ב ומסומן נספח ע/15.

52. אחיה של העותרת, לאחר שהתקבל גם הוא לאוניברסיטת ביר זית אולם סורבה בקשתו לקבל היתר לעבור ללימודיו, נסע ללמוד משפטים באנגליה לפני שנתיים וחצי. אולם העותרת, כבחורה צעירה ורווקה, חוששת לנסוע וללמוד בסביבה שאיננה מוכרת, מוקפת באנשים שאינם בני עמה. אפילו לימודים במדינה ערבית אחרת נראים בעיניה ובעיני בני משפחתה כאפשרות שאיננה באה בחשבון כלל. אביה נסע לירדן כדי לבדוק את אפשרויות הלימוד שם עבור בתו, אך חזר בהמלצה שלילית.

53. העותרת רואה את עתידה בתחום עריכת-הדין, בדיני חברות ועסקים, כמו אביה, אך היא שוקלת את האפשרות להתמחות גם בזכויות אדם. בעיניה, המקצוע מאפשר לעזור לאנשים למצות את מלוא זכויותיהם.

54. לפיכך, נרשמה העותרת ללימודי משפטים באוניברסיטת ביר זית. היא התקבלה ללימודים לסמסטר א' רק ביום 1.8.2011 ועל פי מכתב הקבלה, היה עליה להתייצב באוניברסיטה לא יאוחר מיום 15.8.2011, כדי להסדיר את הרישום. יוער כי מכתבי קבלה נשלחים למתקבלים רק כשבועיים ימים לפני מועד הרישום, ולפיכך מדיניות זו מציבה בפני העותרת סד זמנים בלתי אפשרי, שאינו מאפשר פנייה לערכאות במועד סביר. ביום 8.8.2011 שלחה עבורה עמותת גישה מכתב למת"ק עזה, המבקש את מעברה לצורך לימודיה. ביום 17.8.2011 התקבל סירוב המת"ק בנימוק שהבקשה איננה עומדת בקריטריונים למעבר אנשים בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית. משכך היו פני הדברים, ביקשה העותרת להתחיל את לימודיה בסמסטר השני. נשלח אליה מכתב קבלה חדש לסמסטר השני שיתחיל ביום 16.1.2012. על כל פנים, בשיחה בעל-פה, נמסר לעותרת כי בשל הנסיבות, היא תתקבל בזרועות פתוחות, כאשר תוכל להגיע ללימודיה. עוד נציין, כי בלית ברירה, החלה העותרת את לימודיה ברצועת עזה באוניברסיטת אל-אזהר, בתקווה כי תוכל להמשיכם בגדה המערבית.

העתק חליפת המכתבים מצ"ב ומסומן נספח ע/16.

העתק שני מכתבי הקבלה מצ"ב ומסומנים נספח ע/17.

מיצוי הליכים – עותרות 1-4

55. לצורך המעבר פנו העותרות 1-4 לוועדה האזרחית הפלסטינית ברצועת עזה, כמקובל, ביום 29.9.2011. בקשתן הועברה לצד הישראלי רק שבוע מאוחר יותר. משכך היה, הבינו העותרות כי לא תוכלנה להגיע ללימודיה במועד לסמסטר הראשון. לפיכך ביקשו מן האוניברסיטה לאפשר להן להתחיל את לימודיהן בסמסטר השני. העותרות קיבלה לידן מכתב קבלה נוסף לסמסטר השני שיחל ביום 16.1.2011. יחד עם זאת, ובשל הכרת האוניברסיטה בקשיים שעומדים בפני העותרות בעצם ההגעה לאוניברסיטה, בשיחה בעל-פה נמסר להן כי ככל שתקבלנה היתר מעבר לצורך לימודים לגדה המערבית ותתייצבנה שם, הם יקבלו אותן גם לסמסטר א' של שנת הלימודים 2012-3, שעתיד להתחיל בחודש ספטמבר 2012. יחד עם זאת, טרם הונפקו להן מכתבי קבלה והאוניברסיטה תעשה זאת לקראת התחלתן של תהליך הרישום, שלגביהן יהיה פורמלי, בעוד חודשים מספר.

העתקי מכתבי הקבלה השניים מיום 17.11.2011 מצ"ב ומסומנים נספח ע/18.

56. ביום 25.10.2011 פנתה גם עמותת גישה בשם העותרות למפקד מת"ק עזה בבקשה להסדיר את כניסתן לישראל לצורך המשך לימודי התואר השני בגדה המערבית. ביום 22.11.2011 התקבל סירוב המת"ק בנימוק כי "לאור המצב המדיני ביטחוני הנכחי, לא מותרת כניסתם של תושבי רצועת עזה לישראל אלא במקרים הומניטאריים חריגים, בדגש על מקרים רפואיים דחופים". עוד הפנה המכתב לפירוט כל הקריטריונים באתר המתפ"ש.

העתק חליפת המכתבים מצ"ב ומסומן נספח ע/19.

57. העותרות 1-4, אשר כל מעייניהן בקידום זכויות אדם ברצועת עזה בכלל ובקידום זכויות נשים בפרט, מעוניינות להשלים את התואר השני בו החלו לפני יותר מעשור, באוניברסיטה בין הנחשבות באוניברסיטאות הפלסטיניות, אוניברסיטת ביר זית, אשר רק היא מציעה תכניות לימודים המותאמות בדיוק לרצונותיהן ולצרכיהן. הן כולן שואפות להרחיב את ידיעותיהן בנושא ולרכוש כלים שיאפשרו להן להטמיע ביתר יעילות את המודעות לזכויות אדם ולבניית חברה אזרחית ברצועת עזה ולקידום זכויות נשים. לצערן, אין ברצועת עזה תכנית אקדמית המתאימה להן, ולפיכך הן נרשמו ללימודי דמוקרטיה וזכויות אדם באוניברסיטת ביר זית בגדה המערבית, תכנית לתואר שני המתאימה להן ככפפה ליד. ראו באתר האוניברסיטה:

http://www.birzeit.edu/academics/grad/p/prog?prog_id=480

http://www.birzeit.edu/academics/p/prog?prog_id=158

58. העותרת 5, כפי שהוסבר לעיל, כתלמידה המצטיינת שהיא, מעוניינת ללמוד במוסד פלסטיני הטוב ביותר הקיים ללימודי המשפטים, קרי אוניברסיטת ביר זית, וכנערה הצעירה שהיא, אין זה מקובל שתיסע בגפה, כפי שאחיה עשה, למדינה זרה.

59. למיטב ידיעת העותרות, תכנית לימודים מקבילה איננה קיימת גם בארצות ערב הסמוכות, כגון מצריים, אך לימודים במצריים אינם אפשריים עבור העותרות בעלות המשפחה, ועל כל פנים, מצרים, כידוע, היא מקום שאיננו יציב פוליטית כעת, ולכן הוא איננו מהווה אפשרות מעשית עבור העותרות. בירדן, כפי שיפורט לעיל, לא מוצעת תכנית מקבילה לשתי התכניות הייחודיות המוצעות באוניברסיטת ביר זית.

60. לאור הסירוב הגורף של המשיבים, ללא שבקשתן נבחנה פרטנית, לאפשר להן להגשים את עצמן, ולהכשיר את עצמן כדי יישום מה שתלמדנה לשם חיזוק החברה האזרחית ברצועת עזה וקידום מעמד האשה שם, לא היה מנוס, אלא מלפנות לבית המשפט נכבד זה.

ב. הטיעון המשפטי

מבוא

61. העותרות טוענות כי הסירוב לבקשתן לעבור לגדה המערבית לשם לימודים, עומד בסתירה להמלצות בית המשפט בהליכים קודמים שנוהלו באותה הסוגיה. העותרות טוענות כי מאז הקביעה המשפטית הקודמת בעניין מעבר לגדה המערבית לצורך לימודים, השתנו הנסיבות והשתנתה גם מדיניות המעבר הכוללת של ישראל. למרות שינוי זה, הסירוב מעיד על כך כי בעניינן של העותרות, המשיבים הפעילו את שיקול דעתם באופן בלתי סביר ואף באופן שמוגד למדיניות שהם מיישמים בפועל.

62. לאור ייחודן הבולט של נשים אלו, והתועלת הרבה אשר לא רק הן תפקנה מלימודיהן, אלא הארגונים החברתיים במסגרתם הן פועלות, החברה האזרחית ברצועת עזה ואף מדינת ישראל, יש להפעיל כלפיהן שיקול דעת מאוזן המתחשב ב"חריגותן" וזאת במיוחד על רקע מספר ההיתרים המזערי שהונפק עד כה לסטודנטים המבקשים ללמוד בגדה המערבית. טוענות העותרות כי כ"חריגות" וכנשים אשר עשו עד כה מאמצים כה רבים כדי לקדם את עצמן ובאמצעותן את החברה בה הן חיות, ראוי כי תינתן להן הזדמנות זו וכי הן תוכלנה להגשים את ציפיותיהן, אשר תואמות אף את מדיניות המשיבים הנוכחית.

ההיסטוריה ההלכתית בנושא מעבר סטודנטים פלסטינים מרצועת עזה לגדה המערבית

63. מדיניותם של המשיבים באשר למעבר סטודנטים מרצועת עזה לגדה המערבית לשם לימודים התבררה במסגרת כמה עתירות שהוגשו לבית משפט נכבד זה: במסגרת בג"ץ 7640/04 אלראזי נ' מפקד כוחות צה"ל, תק-על (2004)3, 3384 הוגשה עתירה אחת בשם עשרה סטודנטים. לאחר דחיית העתירה, העותרים עתרו שוב באופן פרטני, אך ניתן פסק דין מאוחד במסגרת בג"ץ 11120/05 חמדאן נ' אלון פיקוד הדרום (לא פורסם מיום 7.8.2007). עתירות אלו סבבו סביב בקשתה של קבוצת סטודנטים צעירים לריפוי בעיסוק המתגוררים ברצועת עזה להשלים את לימודיהם באוניברסיטת בית לחם שבגדה המערבית.

64. עמדת המשיבים **בפרשת אלראזי** על פי פסק הדין עצמו היתה כי על פי עמדת גורמי הבטחון: "די בפרופיל הסיכון שאליו משתייכים העותרים כדי להקים יסוד לחשש כי ארגוני הטרור הפועלים באזור חבל עזה ינצלו את יציאתם לבית לחם לביצוע פיגועים בשטחי ישראל ובאזור יהודה והשומרון... התרת יציאתם מאזור חבל עזה, תהפוך אותם, בדרגת הסתברות לא מבוטלת, לכלי שרת בידי ארגוני הטרור לביצוע פעילות רצחנית כלפי אזרחי ישראל." לפיכך, בשל השתייכותם לקבוצת הסיכון, לדידם של המשיבים, לא היה צורך באבחון פרטני של כל פונה ופונה.

65. בית המשפט הנכבד קיבל את עמדת המשיבים ודחה את העתירה בציינו כי עם שינוי העיתים יוכלו העותרים, שמטרתם היחידה היא אכן ללמוד, לחדש את בקשתם ללמוד באוניברסיטת בית לחם.

66. **בפרשת חמדאן**, חזרו המשיבים על עמדתם ואף טענו כי האוניברסיטאות בגדה המערבית משמשות "חממות" לגידול מפגעים, וגם אם באדם ללימודיו בלא כוונה כזאת, הוא עלול להיות מושפע מסביבתו.

67. בית המשפט הנכבד לא נעתר לעתירות גם הפעם, אך יחד עם זאת, הוא חיפש אפשרויות למתן סעד בגישה פרגמטית ולא דוקנית. לפיכך קבע כבוד השופט אי רובינשטיין כי:

"עם זאת, לא נכחד כי לדעתנו ככל שניתן לתור אחרי דרכים לבדיקה פרטנית, הדבר יהיה ראוי ומועיל... האין דרך – בחינת חיפוש איזונים – לכינון "ועדת חריגים" או מנגנון אחר דומה, שיעסוק פרטנית במקרים שלפטרונם עשויות להיוודע השלכות אנושיות חיוביות..." (הדגשה הוספה, נ.ה.)

68. נדמה כי כבוד השופט רובינשטיין ראה בעיני רוחו את העותרות עצמן בשעה שכתב שורות אלו, שהרי לאור כישוריהן ושאיפותיהן ברי שלהסדרת יציאתן ללימודים בגדה תהיינה השלכות אנושיות חיוביות, לא רק עבורן כי אם עבור החברה האזרחית הפלסטינית בכללותה, ובכך מטבע הדברים גם עבור העמים השכנים.

69. לאור קביעותיו של כב' השופט א' רובינשטיין, עתרה שוב עמותת גישה בשם עורכת דין לזכויות אדם ברצועת עזה, אשר התקבלה ללימודי התואר השני בלימודי דמוקרטיה באוניברסיטת ביר זית ביום 30.6.2010 (בג"ץ 4906/10 שריף נ' שר הבטחון).

70. ביום 7.7.2010, דן בית משפט נכבד זה בעתירה ודחה אותה. בית המשפט הנכבד קבע, כי המצב המדיני והבטחוני שהיה נכון לעת ההיא ונסיבותיה האישיות של העותרת אינם מצדיקים התערבות בהחלטת המשיב שלא להתיר את מעברה. בזמן שבית המשפט הכריע בפרשת שריף, הקריטריונים ליציאה מרצועת עזה דרך מעבר ארז היו נוקשים ביותר. למיטב ידיעתם של העותרים, משנת 2000 ועד יולי 2010, מועד ההכרעה בפרשת שריף, אף סטודנט לא קיבל אישור לעבור מעזה לגדה לצורך לימודים גבוהים.

71. אולם, מאז הקביעה בפרשת שריף, המשיבים אפשרו לשלושה סטודנטים לעבור לצורך לימודים מרצועת עזה לגדה המערבית, סטודנטים המשתייכים לתכנית מיוחדת אמריקאית-פלסטינית, אשר פרטים אודותיה יובאו להלן. כמו כן הרחיבו המשיבים את הקריטריונים למעבר אנשים מעזה לגדה באופן משמעותי, באופן שכולל סוחרים במאותיהם ואפילו כדורגלנים. משכך הם פני הדברים, היענות לבקשת העותרות לעבור לגדה לצורך לימודים תהווה שימוש סביר בשיקול הדעת של המשיבים ואף תתאים למדיניות הנוהגת, כפי שיובהר להלן.

סירוב המשיבים לבקשת העותרות

72. הסירוב לבקשת העותרות ללמוד בגדה המערבית נומק בכך כי הבקשה אינה עומדת בקריטריונים, כפי שהם נקבעים מעת לעת בהתאם למצב המדיני-בטחוני.

73. הקריטריונים הנכונים לעת הזאת, אליהם מפנה גם תשובת הרשויות, נוסחו במסמך המפורסם באתר המשיב 3 וכותרתו הינה: "מדיניות תנועת אנשים בין מדינת ישראל לרצועת עזה". המסמך נוסח ופורסם בעקבות עתירה לפי חוק חופש המידע שהוגשה על ידי עמותת גישה באשר למדיניות מעבר אנשים, עתירה שעודנה תלויה ועומדת בבית המשפט המחוזי בתל אביב, (עת"מ 11-02-22775 גישה ואח' נ' מתאם פעולות הממשלה בשטחים).

העתק מסמך הקריטריונים מצ"ב ומסומן נספח ע/20.

74. על פי קריטריונים אלו, לכאורה, לא מאושר לעת הזאת לסטודנטים מרצועת עזה לעבור לגדה המערבית לשם לימודים אקדמיים. הסעיף היחיד המתייחס לסטודנטים הינו סעיף

א(9) – "כניסת מלגאים לישראל". הסעיף מתיר כניסת תושבי רצועת עזה, המיועדים ללמוד בחו"ל והמחזיקים במלגה מאת מדינה מוכרת, או ארגון בין לאומי מוכר, וזאת רק לשם ראיון אשרה או לצורך יציאה לחו"ל דרך גשר אלנבי.

75. ואולם, למרות הכתוב במסמך, הנה התירו לסטודנטים לעבור לשם לימודים, כחריגים, כפי שהומלץ על ידי בית המשפט העליון בפרשת המדאן. יחד עם זאת ברור כי מנגנון החריגים, אף שאיננו מופיע במסמכים רשמיים של מדינת ישראל, אכן מיושם, אך באופן שרירותי וללא קריטריונים ברורים ושוויוניים. עוד ברור כי מנגנון החריגים לא יושם באשר לעותרות. לו היה מיושם, הרי שבקשתן לעבור לצורך לימודים לא היתה נדחית על הסף, ואף היתה מאושרת.

76. והנה, כאמור, אושר דווקא מעברם של שלושה סטודנטים צעירים מרצועת עזה לגדה המערבית ללימודי התואר הראשון ברפואת שיניים ובמנהל עסקים במסגרת תכנית הידועה בשם A Plus.

תכנית A Plus

77. תכנית זו, או בשמה המלא The American-Palestinian Local University Scholarship, קמה ביוזמתה של שרת החוץ האמריקאית, גבי הילרי קלינטון, בשנת 2009, בעת ביקורה ברמאללה. התכנית יצאה לדרך בשל החשיבות הרבה שרואה שרת החוץ בהשכלה גבוהה לפלסטינים, הן בגדה המערבית, הן ברצועת עזה. כותב מר ורמה, עוזר שרת החוץ לענייני חקיקה, כי מחלקת המדינה תמשיך במאמציה לתמוך בתכניות חדשניות שיאפשרו לסטודנטים פלסטיניים ללמוד לימודים גבוהים, וכמו כן היא תמשיך בניסיונותיה לקדם את הנושא אצל הרשויות בישראל באופן שהן תיישמנה מדיניות שתגביר את הגישה של פלסטינים להשכלה גבוהה, כמובן תוך שמירה על בטחונה של מדינת ישראל.

העתק מכתבו של יועץ שרת החוץ האמריקאית מיום 28.1.2010 מצ"ב ומסומן נספח ע/21.

78. התכנית, במימון מחלקת המדינה האמריקאית, הציעה בשנת 2010 51 מלגות הכוללות שכר לימוד מלא, הוצאות נסיעה ובמקרים מסוימים גם כיסוי הוצאות דיור, לצעירים פלסטיניים מוכשרים, הבאים מרקע סוציאקונומי נמוך, כדי להגשים את חלומם ללמוד באוניברסיטה בארצם.

פרטים נוספים על התכנית ראו ב:

U.S. Consulate General and AMIDEAST Announce American Palestinian Local University Scholarship (A-PLUS) Program

<http://jerusalem.usconsulate.gov/pr033110.html> (March 2010)

[http://www.amideast.org/west-bank-gaza/academic-and-cultural-](http://www.amideast.org/west-bank-gaza/academic-and-cultural-exchange/american-palestinian-local-university-scholarships-plus-program)

[exchange/american-palestinian-local-university-scholarships-plus-program](http://www.amideast.org/west-bank-gaza/academic-and-cultural-exchange/american-palestinian-local-university-scholarships-plus-program)

79. מתוך 51 מלגות אלו, ולאחר תהליך מיון דקדקני, הוענקו גם שלוש מלגות לסטודנטים מרצועת עזה לשם לימודים בגדה המערבית ועוד שלוש מלגות לסטודנטים מרצועת עזה לשם לימודים ברצועה. הסטודנטים לומדים תחומי לימוד מגוונים באוניברסיטאות

בגדה המערבית, וגם באוניברסיטת ביר זית. השלושה מרצועת עזה עברו לגדה המערבית לקראת תחילת הלימודים בחודש ספטמבר 2010, בהיתרים מטעם מדינת ישראל. למיטב ידיעת הח"מ, היתריהם של השלושה מתחדשים מעת לעת והם עדיין לומדים בגדה המערבית. למיטב ידיעתן של העותרות, גילם של הסטודנטים שעברו ללמוד בגדה המערבית נע בין הגילאים 18-20.

שינוי נסיבות – שינוי מדיניות

80. ככל שהעותרות שמחות על מעברם של שלושת הצעירים מרצועת עזה לגדה המערבית על מנת ללמוד לימודים גבוהים, מעבר השלושה מצביע על כך שהמדינה החליטה על יישום מנגנון חריגים, שכן לפחות שלושה סטודנטים אלו מרצועת עזה לומדים בגדה המערבית בהיתר והאיסור הגורף נפרץ. דא עקא, המנגנון מיושם באופן שאיננו סביר, ללא פרסום הקריטריונים ובאופן המנוגד לעקרון השוויון.

81. זאת ועוד. ברי שהמשיבים הרחיבו גם מספרית וגם קריטריונית את אפשרויות המעבר בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית. הסיסמא של "היתרי מעבר רק במקרים הומניטריים חריגים בדגש על מקרים רפואיים דחופים", איננה תקפה עוד והמדיניות הקיימת איננה כה מצמצמת כפי שהיתה בעבר. זאת ניתן ללמוד משלושה מקורות רשמיים: 1. מסמך הקריטריונים לעיל הנמצא באתר המשיב 3. 2. מספר היוצאים מרצועת עזה דרך מעבר ארז מידי חודש בחודשו. 3. הצהרות רשמיות של גורמים מינהליים בישראל.

82. אפילו מעיון קצר במסמך הקריטריונים עולה כי הקטגוריות ליציאה הורחבו מאד, וניתן למצוא קטגוריות של יוצאים כדבר שבשגרה של סוחרים, סטודנטים היוצאים בדרכם לחו"ל, ביקורי משפחות, משתתפים בכנסים ואירועים של הרשות הפלסטינית ואפילו כדורגלנים.

83. מספר היוצאים הרשמי איננו עוד עשרות בודדות, כפי שהציגה המדינה בפרשת **המדאן**, אלא מדובר באלפי אנשים מידי חודש בחודשו, וכ-30,000 איש מידי שנה. גם אם ניתן להכניס מספר יחסית גדול זה לקטגוריות של "מקרים הומניטריים חריגים בדגש על מקרים רפואיים דחופים", נראה שהגדרת "מקרה הומניטרי חריג" הורחבה לאין שיעור. מבין היוצאים, יוצאות גם נשים רבות העוברות דרך ישראל לגדה המערבית, לאחר שעברו בדיקה בטחונית פרטנית, בעיקר לביקורי משפחה. לעומתן, מספר הסוחרים, שרובם ככולם גברים, שיצאו רק בחודש אחד, חודש נובמבר 2011, עומד על 1,340.

למספר היוצאים מרצועת עזה בשנת 2010 - 30,090 - כפי שמופיע באתר משרד החוץ ראו:

http://www.mfa.gov.il/MFA/HumanitarianAid/Palestinians/Implementation_policy_Gaza_Strip_update_June_2011.htm

למספר היוצאים מרצועת עזה בשנת 2011 - 38,706 - כפי שמופיע באתר המשיב 3 ראו:

<http://www.cogat.idf.il/901-9576-he/Cogat.aspx>

למספר ההיתרים שהונפקו בחודש נובמבר 2011 - 2563 - כפי שמופיע באתר משרד החוץ, ראו:

http://www.mfa.gov.il/MFA/HumanitarianAid/Palestinians/Humanitarian_activities_Gaza-Nov_2011.htm

84. כפי שעולה בבירור ממסמכים רשמיים המתפרסמים באתר המשיב 3 וכמו כן מהצהרות גורמים ממשרד החוץ, מדינת ישראל שינתה את מדיניותה באשר למעבר אנשים וסחורות מרצועת עזה לישראל ולגדה המערבית. מדיניות ישראל השתנתה ממדיניות של לוחמה כלכלית, שמטרתה המוצהרת היתה ליצור לחץ על האוכלוסייה האזרחית שבתורה תלחץ על החמאס, למדיניות שמאפשרת פיתוח כלכלי וחינוכי של החברה האזרחית ברצועת עזה.

85. לא זו בלבד שאנו למדים על כך, כאמור, ממסמך הקריטריונים וממספרם הגדל והולך של היוצאים (עדיין רק כ-2% מהאוכלוסייה בשנה), בדגש על אלפי היתרים המונפקים לסוחרים מידי חודש בחודשו, אלא שנציגי המשיב 3 מצהירים על שינוי המדיניות בריש גלי, מדיניות הרחוקה מאד מזמירות "מקרים הומניטריים חריגים בדגש על מקרים רפואיים".

86. בידיעה שהתפרסמה באתר המשיב 3 ביום 1.12.11 מצהיר דובר המתפיש, רס"ן גיא ענבר, כדלקמן: "מרכיבי המדיניות האזרחית מול רצועת עזה נוגעים למסחר, ייצוא חקלאי... ותנועות אנשים – מרכיבים שהם חלק בלתי נפרד וחשוב מאוד ממרקם החיים בעזה, מרכיבים אלו מבטאים את המדיניות המבדילה בין האוכלוסייה האזרחית לבין ארגון הטרור חמאס. לא מדובר רק בפעילות הומניטארית ובהעברת חולים כפי שנהוג לחשוב." (הדגשה הוספה, נ.ה.)

להצהרת רס"ן גיא ענבר, דובר המתפיש מיום 1.12.11 ראו:
<http://www.cogat.idf.il/901-9481-he/Cogat.aspx>

השלכות אנושיות חיוביות

87. אם נתבונן במדיניות העכשווית של המשיבים, כפי שהיא באה לידי ביטוי במסמך הקריטריונים, במספרי היוצאים ובשינוי שחל בקטגוריות ובהצהרות רשמיות, נראה כי היא משיקה באופן ברור לדברי כבי השופט א' רובינשטיין, שכיוון להשלכות אנושיות חיוביות. מתן היתר לעותרות, כפי שיובהר להלן, יתרום לרווחת האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה, יתרום להשלכות אנושיות חיוביות וכך למעשה, שתי רשויות אלו, המשיב 3 ובית המשפט הנכבד, מכוונות לאותו דבר ממש. העותרות שלפנינו הן המועמדות המושלמות ליישום מדיניותה העכשווית של ישראל וגם ליישום המלצת בית משפט נכבד זה **בפרשת חמדאן**.

88. כמפורט בחלק העובדתי, העותרות כולן נשים משכמן ומעלה - נשים מרשימות, חכמות ומצטיינות, אשר מקדישות את חייהן להעצמת נשים ולבניית חברה אזרחית חזקה ובריאה ברצועת עזה. את כל ימיהן הן מקדישות לשיפור עצמי, ללמידה וליישומו של כל הידע הנרכש למען החברה בה הן חיות, למען חיזוק היסודות החברתיים בה, למען הסטת הדגש מסכסוכים ומפוליטיקה גבוהה, לשיפור איכות חייהם של כל אשה ואדם. העותרת 5, בשל גילה הצעיר, טרם עלתה על דרך זו, אך כל הסימנים מצביעים על כך כי גם היא תקדיש את חייה למען שיפור החברה בה היא חיה.

89. לאחר השתתפות במספר כה רב של השתלמויות, מעוניינות העותרות 4-1 לסיים את לימודי התואר השני, מי בלימודי דמוקרטיה ומי בלימודי מגדר, משפט ופיתוח, כדי להתקדם בדרכן המקצועית, דרך שהתחילו בה לפני כעשור, אבל היא נחסמה בפניהן בשל המאורעות הפוליטיים באזור. העותרת 5 שהחלה את לימודי המשפטים בעל-כורחה ברצועת עזה, גם היא רוצה לזכות, לאור כישוריה, בהזדמנות ללמוד באוניברסיטה הפלסטינית הטובה ביותר עברה.
90. הלימודים בהן בחרו יאפשרו להן ללמוד בקורסים כגון דמוקרטיה בתיאוריה ובמעשה, תיאוריות של מעבר לדמוקרטיה, תיאוריות של זכויות אדם והתברה האזרחית, וכן קורסים שיסייעו להן ביישום התיאוריות שתלמדנה. בלימודי מגדר, משפט ופיתוח, יוכלו העותרות ליהנות ממגוון קורסים, ביניהם: מגדר, דמוקרטיזציה וזכויות אדם, מגדר ויחסים כלכליים, ממדים מקומיים ואזוריים של מגדר, משפט ופיתוח ועוד.
91. לימודים אלו, בצירוף התזה שיכתבו ברצועת עזה עצמה, יאפשרו להן לממש את שלמדו למען תושבי עזה בכלל ולמען נשות עזה בפרט. במסגרת התכנית, הן תלמדנה להתוות מדיניות ואף ליישמה, הן תלמדנה שיטות מחקר ומתודולוגיה, הן תלמדנה טכניקות שיאפשרו להן ליצור השלכות אנושיות חיוביות על חברתן הן, השלכות אשר בתורן ייצרו אף השלכות חיוביות על הדינמיקה שבין החברה ברצועת עזה לחברה בישראל. לא יכול להיות חולק כי כאשר החברה האזרחית ברצועת עזה, ובמיוחד מעמד הנשים, יתחזקו, ההשלכות ייטו לעבר מתינות.
92. אך בכך לא תם ונשלם. השכלה היא תמיד מפתח לשגשוג, יציבות ושלוש, במיוחד השכלתן של נשים. זה שנים המחקר הסוציולוגי טוען כי העצמת נשים, עידוד ההשכלה בקרבן ועידודן של נשים לפתוח עסקים קטנים (כל מה שהעותרות עושות ומתכוונות להמשיך לעשות) תורמים רבות לחיזוק החברה האזרחית וליציבות החברה ושגשוגה ומשמשים מנוף לשינוי כלכלי וחברתי. רק לפני שנים מספר, בשנת 2006, זכה על כך בפרס נובל לכלכלה פרופ' מחמד יונס.
93. בספרו "Banker to the Poor" שהתפרסם בארה"ב בשנת 1999, כותב פרופ' יונס כי מחקרים של האו"ם, שבוצעו ביותר מ-40 מדינות מתפתחות, מגלים ששיעורי הילודה יורדים ככל שנשים משיגות שוויון. בנוסף, כשאם נזקקת מתחילה להרוויח כסף, חלומותיה להצלחה סובבים לעולם סביב ילדיה. העדיפות השנייה היא משק הבית. לגבר יש סדר עדיפויות שונה לחלוטין. כשגבר נזקק זוכה להכנסה נוספת, הוא מקדיש יותר תשומת לב לעצמו. לכן כסף שנכנס למשק הבית באמצעות אשה מביא יותר יתרונות למשפחה ככלל.
94. ליתרון שיש להעצמת נשים לחברה כולה שותפים היום חוקרים רבים, ולמעשה זו הדעה המקובלת. התפתחות בת-קיימא דורשת את השתתפותם של הן גברים הן נשים. הולכות ומתרבות הראיות לכך ששוויון מגדרי תורם לצמצום העוני ולצמיחה בת-קיימא. חינוך והשתתפות מוגברים של נשים בכוח העבודה נקשר עם תפקוד כלכלי משופר. אכן, ניסיון גלובלי ושפע של מחקרים הוכיחו שלנשים יש את הפוטנציאל להיות כוח יזמי התורם לכלכלות המקומיות, הלאומיות והגלובליות.

ראו מחקר על העצמה כלכלית של נשים והשלכותיה החיוביות מטעם ארגון מדינות
OSCEn : <http://www.osce.org/gender/75553>

95. לימודיהן של נשים מיוחדות אלו, שיפור ביכולתן להעצים נשים אחרות ברצועת עזה, יישום המתודולוגיות שילמדו בגדה המערבית, ברצועת עזה – כל אלו הם אינטרס פרטי של הנשים עצמן, אינטרס של החברה האזרחית בעזה וגם אינטרס של מדינת ישראל.

96. עוד נציין כי מדינת ישראל מתירה למאות סוחרים מרצועת עזה להיכנס לישראל מידי חודש בחודשו כדי לממש את חופש העיסוק שלהם. לאור מבנה החברה האזרחית ברצועת עזה, רובם המוחלט של הסוחרים, ולמיטב ידיעת הח"מ, כל הסוחרים היוצאים, הם סוחרים ולא סוחרות.

97. מן הראוי אפוא, לאפשר גם לנשים לממש את זכותן לחופש העיסוק, הגם באופנים שונים מאשר באמצעות היתרי מעבר לצורך מסחר. נשים, גם בחברות מסורתיות יותר וגם בחברות מסורתיות פחות, נוטות למקצועות שהם יותר טיפוליים באופיים ויותר מכוונים לתועלת הקהילה כקהילה.

98. אם מדינת ישראל החליטה, כאמור, לטפח את מרקם החיים ברצועת עזה של האוכלוסייה האזרחית, תוך שימוש באמצעי של מתן היתרים רבים יותר לסוחרים שהינם גברים, יש להרחיב קריטריון זה באופן שיהנו ממנו גם נשים, שמסיבות תלויות חברה ומסורת אינן יוצאות את הרצועה לצרכי מסחר.

99. אם כן, מקריאת מסמכים המתפרסמים חדשות לבקרים באתר המשיב 3 ובאתר משרד החוץ ניכר, כאמור, כי ישראל רואה בפיתוח חיי הכלכלה ברצועת עזה, התורמים גם ליציבות בטחונית, חשיבות רבה, וכי הדגש הנוכחי במדיניות ישראל הוא על הבחנה בין האוכלוסייה האזרחית לבין מי שקשור לחמאס, ובעקבות זאת לשפר את חייה של אוכלוסייה אזרחית זו. בחינת בקשותיהן של העותרות ללמוד בגדה המערבית היא עוד צעד במדיניות ישראל שכבר מיושמת. מעבר לגדה המערבית לצורך לימודים איננו חורג ממדיניות ישראל העכשווית. ההיפך הוא הנכון. הוא תואם את היעדים החדשים אשר החלו להיות מיושמים מאז המשט. הוא אף יתאים להמלצת כבוד בית משפט זה **בפרשת חמדאן**.

רציתל האיסור הגורף על מעבר סטודנטים והרציונל הנוכחי המדריך את מדיניות המשיבים

באשר למעבר אנשים מרצועת עזה לגדה המערבית

100. את התנגדותם של המשיבים ואת ההצדקה לאיסור הגורף על מעבר סטודנטים נעצו המשיבים במה שהם מכנים "פרופיל סיכון". עוד נועצים המשיבים את סירובם הגורף ברציונל הטמון בזיקה בין שני האזורים, רצועת עזה והגדה המערבית, בשל קשרי המשפחה והיכולת להעביר מידע ואמצעים לגורמים עוינים, לצורך הקמת שלוחות חדשות של תשתיות טרור וחיזוק תשתיות קיימות בגדה המערבית.

101. לפיכך, אם נתבונן ברציונל שעמד בבסיס החלטת המשיבים בפרשת חמדאן- רציונל שהצדיק את האיסור הגורף על מעבר סטודנטים בשנת 2007- אין ספק שהעותרות 1-4, המבוגרות מגיל 35, אינן באות בגדרו של רציונל זה ובפרופיל הסיכון אליו כיוונו המשיבים, ואילו השלושה שיצאו נכנסים בגדר טווח הגילאים 16-35, המוגדר על ידי המשיבים כ"פרופיל הסיכון". אמנם העותרת 5 היא בת 18 שנה בלבד, אך מה מותר השלושה שעברו ממנה?

העתק העמודים הרלוונטיים מתגובת המשיבים במסגרת פרשת חמדאן מיום 19.1.2006
מצ"ב ומסומן ע/22.

102. כלומר, ניתן באמצעות אבחון פרטני לאיין את הסיכון הבטחוני הנטען של חברים בקבוצת הסיכון המיוחדת, ואפילו אם הסטודנטים צעירים מאד!

103. עוד כותבים המשיבים כי אם תהיה פרצה בסכר, הרי שהיא עשויה להיות מנוצלת לפניות רבות של "סטודנטים" אשר יעברו לא לשם לימודים, אלא לצרכים אשר יסכנו את הבטחון.

104. ובכן, העותרות המרשימות שלפנינו, רובן מבקשות לעבור למינימום הזמן ההכרחי כדי לסיים את מכסת הקורסים הנדרשת מהן, כאשר את התזה הן מעוניינות להשלים כבר בביתן שברצועת עזה. חלקן מבקש להיכנס לסמסטר אחד ללא כל כניסה ויציאה, חלקן יומיים-שלושה בשבוע, כך שיהיה פיקוח הדוק על כניסותיהן ויציאותיהן.

105. "סידור" זה של היתרים יומיים, מדינת ישראל מעניקה גם לסוחרים מרצועת עזה. הם מקבלים היתרים לשלושה או ששה חודשים, ובמסגרת היתר זה הם נכנסים לישראל ככל שנדרש להם. כפי שבדיקה פרטנית מאיינת את מסוכנות הסוחרים הנכנסים לישראל במאותיהם מידי חודש, כך ניתן ליישם אותה שיטה לגבי העותרות. יוזכר, כי העותרות 1-4 הינן נשים מבוגרות, נשואות ואימהות לילדים, כולן משכילות, פעילות חברתיות מובילות, אשר עושות ימים כלילות בתרומה לקהילה, בקידום נשים ובהעצמתן. גם העותרת 5 הינה צעירה כמו השלושה שיצאו, תלמידה מחוננת, בת להורים משכילים, שכל שאיפתה היא ללמוד באוניברסיטה הטובה ביותר הפתוחה בפניה וללכת בעקבות אמה. העותרות יטענו כי נעשתה טעות בשיקול-דעת המשיבים כאשר דחו את בקשתן של העותרות, אשר המאפיינים שניתנו כהסבר לאיסור על לימודי סטודנטים – אינם חלים בעניינן.

106. ובאשר לפרצה בסכר – יודעים גם יודעים המשיבים לסכור פרצות בסכר, שהרי עשרות אלפי פלסטינים יוצאים מרצועת עזה כל שנה וכולם יוצאים בנימוקים שונים, מטיפולים רפואיים מצילי חיים ועד למשחקי כדורגל והשתלמויות מקצועיות. המשיבים מאבחנו את כולם והסכר לא נפרץ. כמו כן, יכולים המשיבים לקבוע קריטריונים, שישמרו על בטחון המדינה ויגנו גם על הסכר.

מעבר סטודנטים מהגדה המערבית לישראל

107. בעבר, סטודנטים פלסטינים, שמושבם בגדה המערבית, נתקלו בסירוב גורף גם הם עת ניסו להיכנס לישראל לצורך לימודים גבוהים. בעקבות עתירה שהגישה עמותת גישה בשנת 2006, בג"ץ 8242/06 סלאמה נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, גיבשו המשיבים תנאי סף ברורים לכניסת סטודנטים מהגדה המערבית לישראל גופא. הקריטריונים שגובשו כוללים גם

התייחסות לתחומי לימודים שאין להם חלופה מעשית אחרת, תנאי שקיים בעניין של העותרות. כך אנו למדים שגם לדידי המשיבים, היעדר חלופה מעשית הינו שיקול בעד מותן אפשרות למעבר לצורך לימודים. לאחר גיבוש הקריטריונים אכן נכנסו ונכנסים סטודנטים מן הגדה המערבית לישראל ולומדים בה, לאחר עמידתם בתנאי הסף ובחינת בקשתם באופן פרטני. כלומר, הקריטריונים, הגם שלא אושרו על ידי בית המשפט, מיושמים בפועל.

העתק הודעת המדינה במסגרת בג"ץ 8242/06 מיום 20.3.2008 הכוללת את הקריטריונים מצ"ב ומסומן נספח ע/23.

סיכום ביניים

108. כל האמור לעיל מצביע על כך כי הסירוב לאפשר לעותרות לעבור לגדה המערבית לצורך לימודים איננו עומד בקנה אחד עם המלצת בית המשפט הנכבד בפרשת חמדאן ועם המדיניות המוצהרת של מדינת ישראל באשר לפיתוח החברה האזרחית ברצועת עזה. הרציונלים שהדריכו את המשיבים בגבשם את המדיניות באשר למעבר לצורך לימודים אינם מתקיימים בעותרות, או באופן מינורי ביותר, אך מתקיימים בסטודנטים אחרים שבקשתם אושרה.

חובותיה של מדינת ישראל לתושבים פלסטינים המתגוררים ברצועת עזה

109. בבג"ץ 9132/07 אלבסיוני נ' ראש הממשלה (לא פורסם מיום 30.1.08) בית המשפט העליון התייחס לשינויים הנובעים מהמצב העובדתי והנורמטיבי ברצועת עזה לאחר יישומה של תכנית "ההתנתקות" וקבע מפורשות כי לישראל חובות הומניטאריות כלפי תושבי רצועת עזה, וכי חובותיה של ישראל כלפי תושבי עזה נובעות מעצם מצב הלחימה, כמו גם ממידת שליטתה של ישראל במעברי הגבול ומהתלות של רצועת עזה בישראל בשל שנות הכיבוש הארוכות של ישראל בעזה.

110. עצם השליטה של ישראל בכל המעברים שבין עזה לבין הגדה המערבית, הוא שמקיים את התלות של סטודנטים פלסטיניים, המתגוררים ברצועת עזה, במדינת ישראל, לצורך הגעה ללימודים באוניברסיטאות פלסטיניות בגדה המערבית. ההגעה ללימודים נכנסת בגדר החובות לאפשר קיום חיים תקינים, המפורטת בתקנה 43 לאמנת האג בדבר דיניה ומנהגיה של המלחמה ביבשה. ראו בג"ץ 202/81, סעיד מחמוד טביב ואח' ג' שר הביטחון, פ"ד לו (2) 622.

פגיעה בזכויות

סירוב המשיבים לאפשר את מעברן של העותרות פוגע בזכויותיהן בניגוד לעקרון המידתיות

111. ככל הידוע, אין כל טענה בטחונית כנגד העותרות. ככל שתועלה טענה לגבי מניעה בטחונית, נבקש כי יפורטו סיבותיה של המניעה. לפיכך, על המשיבים לאזן בין הסיכון הבטחוני הכללי לבין זכויותיהן לחופש התנועה ולזכויות נגזרות כגון הזכות לחופש העיסוק והזכות לחינוך.

זאת, בין היתר, בשל המשקל הנכבד שיש להעניק לזכויות אלה וכן בשל חובתה של מדינת ישראל למצות אפשרויות אחרות אשר תפחתנה את הסיכון הביטחוני הכללי, תוך פגיעה פחות חמורה בזכויות הפרט (ראו סעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו; סעיף 4 לחוק יסוד: חופש העיסוק וכן הפסיקה שתצוטט להלן).

112. הן עקרונות היסוד של המשפט הישראלי, אשר חלים על פעולותיהם של המשיבים בהיותם נמנים על רשויות המדינה, והן כללי המשפט הבינלאומי מחייבים שלא לפגוע בזכויותיהן של העותרות למעלה מן המידה.

חופש התנועה

113. סירובם של המשיבים לאפשר את מעברן של העותרות פוגע בזכותן לחופש התנועה, שהיא זכות שהשתרשה עמוקות במערכת המשפט הישראלית והבינלאומית. בשורה ארוכה של פסקי דין הכיר בית משפט זה בחשיבות חופש התנועה, הן כזכות בפני עצמה והן כמפתח למימוש זכויות יסוד אחרות. ראו, למשל, בג"ץ 5016/96 **חורב נ' שר התחבורה**, פ"ד נא(4) 1, 59 (חופש התנועה כביטוי לאוטונומיה של הרצון הפרטי); בג"ץ 672/87 **עתאמללה נ' אלוף פיקוד הצפון**, פ"ד מב(4) 710, 708; בג"ץ 13/86 **פרשת שאהין נ' מפקד כוחות צה"ל**, פ"ד מא(1) 197, 210, בהקשר הקונקרטי של האוכלוסייה הפלסטינית, החיה בגדה המערבית וברצועת עזה.

114. במקרה שלפנינו מדובר בזכות לנוע בין שני חלקי השטח של יחידה טריטוריאלית אחת כפי שהיא באה לידי ביטוי, למשל, בסעיף 13 להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם משנת 1948, אשר נכללת בד"ר המנהגי החל ישירות על מדינת ישראל, ובסעיף 12(א) לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, כ"א 31, 269, כדלקמן:

"אדם הנמצא כחוק בתוך שטחה של מדינה זכותו, בתוך שטח זה, לנוע ולבחור את מקום מגוריו באורח חופשי."

115. המשיבים טענו בפני בית משפט נכבד זה, כי רצועת עזה והגדה המערבית הן יחידה טריטוריאלית אחת. טיעון זה התקבל על ידי בית המשפט, בהתאם להתחייבויות הבינלאומיות של מדינת ישראל ובהתאם להיסטוריה ולאופיו של האזור. (ראו: בג"ץ 7015/02 **עגירי נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**, פ"ד נו(6) 352, 369; סעיף 11 וסעיף 31(8) ל"הסכם ביניים ישראלי-פלסטיני בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה", כ"א 33, 1071 (נחתם ב-1995)).

116. לפיכך, יש לכבד את זכותן של העותרות לנוע בין שני חלקי הטריטוריה האחת, לשם לימודים באוניברסיטה פלסטינית באזור שהוכר כחלק מן השטח הפלסטיני. זאת במיוחד כאשר חששם של המשיבים, כפי שהשתקף ב**פרשת אלראזי ובפרשת חמדאן**, אינו מעצם מעברם של הסטודנטים בישראל, אלא מעצם שהייתם בגדה המערבית, וכך גם הסירוב שהיה מנת חלקן של העותרות דכאן, איננו נובע מעצם המעבר בישראל. הרי שאם תבקשנה העותרות לעבור מירדן לגדה המערבית דרך גשר "אלנבי" לשם לימודיהן באוניברסיטת ביר זית, המשיבים לא יתירו אף מעבר זה.

חופש העיסוק

117. סירובם של המשיבים לאפשר את מעברן של העותרות לגדה המערבית פוגע קשות בזכותן לחופש העיסוק, שהיא זכות יסוד חוקתית, שעקרונותיה חלים על המשיבים בטפלים בבקשות של סטודנטים פלסטינים. ראו חוק יסוד: חופש העיסוק. (ראו בין היתר: בג"ץ 1715/97 לשכת מנהלי ההשקעות נ' שר האוצר, פ"ד נא(4) 367, בעמ' 382; בג"ץ 987/94 יורנט קווי זהב (1992) בע"מ נ' שרת התקשורת, פ"ד מח(5) 412, בעמ' 434).

118. אין בנמצא ברצועת עזה, כאמור, תכנית ללימודי התואר השני בלימודי דמוקרטיה וזכויות אדם ולא תכנית בלימודי מגדר, משפט ופיתוח, תכנית שתרחיב את אופקיהן של העותרות ותאפשר להן לעסוק בנושאים בהן הן מתמחות, וכל זאת כדי לחזק את החברה האזרחית בעזה בכלל ואת העצמת הנשים בפרט. לימודי דמוקרטיה נדירים הם. אפילו בישראל מוצעת לסטודנטים תכנית אחת בלבד ללימודי התואר השני וזאת במסגרת לימודים באוניברסיטה הפתוחה, תכנית המיועדת בעיקר לצרכי חינוך והוראת האזרחות. גם השילוב בין לימודי מגדר, משפט ופיתוח, אינו נפוץ. באוניברסיטת ביר זית, כאמור, מוצעת תכנית לימודים ייחודית זו.

119. המצאי בירדן ובמצרים איננו שונה. למיטב ידיעתן של העותרות, אין אפשרות ללמוד לימודי דמוקרטיה וזכויות אדם במסגרת אחרת, מלבד התכנית באוניברסיטת ביר זית. גם שילוב לימודי המגדר, משפט ופיתוח, לא קיים בצורה זו. באחת מהאוניברסיטאות המובילות בירדן, האוניברסיטה של ירדן בעמאן, קיימת תכנית לימודים לתואר שני בלימודי נשים, אך הדגש בה שונה. כמו כן, כאמור, מצרים איננה אופציה בטוחה היום, לאור חוסר היציבות הפוליטי. עוד נציין, כי בשל מצבן המשפחתי והיותן אמהות לילדים קטינים, ובשל העלות הגבוהה של לימודים בחו"ל, לימודים בארץ זרה אינם מהווים אופציה עבור העותרות. חסימת הדרך לביר זית, אפוא, שוללת לחלוטין את זכותן של העותרות להשתלם במקצוען הנבחר ולהגשים את עצמן. גם העותרת 5, הגם שהחלה בליט ברירה את לימודי המשפטים ברצועת עזה, זכותה לבקש כי תוכל ללמוד בתכנית הפלסטינית היוקרתית ביותר ללימודי המשפטים, במיוחד לאור כישוריה יוצאי הדופן.

הזכות לחינוך

120. סירובם של המשיבים להתיר את מעברן של העותרות מרצועת עזה לגדה המערבית פוגע גם בזכותן לחינוך, שהיא זכות המוגנת הן על ידי המשפט הבינלאומי והן על ידי המשפט הישראלי. ראו סעיף 26 להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם; סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות, תרבותיות, כ"א 31, 205 (נפתחה לחתימה ב-1966) וכן הערה כללית מס' 13 על יישומה של האמנה משנת 1999; בג"ץ 2599/00 יתד-עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך, פ"ד נו(5) 834, בעמ' 842; בג"ץ 1554/95 עמותת "שוחרי גיל"ת" נ' שר החינוך, התרבות והספורט, פ"ד נ(3) 2, בעמ' 27 (חובה על המדינה להבטיח חירות ובחירה בחינוך). ההכרה בחשיבות החינוך אף קדמה לשיטת המשפט הישראלית ולמשפט הבינלאומי, והיא עוגנה כבר במשפט העברי. שם, בעמ' 843.

מידתיות

121. על המשיבים לנקוט זהירות בשימוש בסמכותם להגביל את תנועתם של תושבי רצועת עזה. עליהם להשתכנע כי הדבר דרוש לשם קידום אינטרס ביטחוני כבד משקל, וכי ההגבלה הספציפית תקדם אינטרס זה. ראו **פרשת עתאמללה** בעמ' 710. דרישת המידתיות נותנת ביטוי לחשיבותן של זכויות האדם שנפגעות וכן למרכזיות של האדם, בעל הזכות, אשר סופג את הפגיעה ואשר עשוי לסבול ממנה. אף כאשר קיים חשש ביטחוני, יש לנהוג משנה זהירות בטרם יוחלט לפגוע בזכויותיו של הפרט, למען טובת הכלל.
122. מדיניות המשיבים אינה עומדת במבחנים המקובלים של המידתיות. בהיעדר מידע בטחוני ספציפי אודות העותרות, ובמיוחד לאור נתונין האישיים, לא ניתן לקבוע כי בנסיעתן גלומה סכנה כלשהי, ובכך מתערער הקשר בין המטרה הביטחונית לבין ההגבלה.
123. אף אם קיים קשר רציונאלי בין האמצעי לבין המטרה, החלטתם של המשיבים מהווה אמצעי דראסטי, הרבה מעבר לנדרש, לשם מזעור סכנה ביטחונית, אשר לכאורה גלומה בשהייתן הקצרה של העותרות בישראל לצורך המעבר ושהייתן קצובת הזמן בגדה המערבית. אם לדידם של המשיבים נשקפת סכנה ספציפית מכניסתן של העותרות לישראל לצורך מעבר בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית, על המשיבים למצות חלופות בטרם ישללו את זכויותיהן של העותרות לעבור בין שני המקומות. יתירה מזו, אם הסכנה במעבר לא ניתנת לאיון, הרי שקיימת אפשרות למעבר דרך ירדן וגשר אלנבי לתוך הגדה המערבית.
124. לבסוף, הפגיעה בזכויותיהם של כל בעלי הזכויות הרלוונטיות לענייננו – העותרות והארגונים בהם הן עובדות, המצפים כי ישובו וימשיכו לתרום לחברה ולתושבי רצועת עזה – חמורה מדי מלעמוד במבחן המשנה השלישי, דהיינו, היחס בין הנזק הנגרם מן הפגיעה לבין התועלת שלכאורה תופק ממנה. זאת, בין היתר, בשל חומרת הפגיעה באפשרותן להתפתח ולרכוש השכלה, ולאור רמת הצורך של האוכלוסייה בבניית תברה אזרחית בריאה.

סיכום

125. מניעת מעברן של העותרות בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית חוסמת את דרכן של העותרות מלסייע להתפתחותה של החברה האזרחית הפלסטינית. מניעת מעברן של העותרות לגדה המערבית מונעת מהן לרכוש את הכלים הנדרשים לסיפוק הצרכים של רצועת עזה בתחום זכויות האדם, פיתוח החברה האזרחית וקידום והעצמת הנשים בה. מניעה זו מהווה הפרה של חובתם של המשיבים לאפשר מתן סיוע לאוכלוסייה האזרחית החיה ברצועת עזה.
126. מניעת מעברן של העותרות סותרת את קביעותיו של כבוד בית משפט זה ב**פרשת חמדאן**, מנוגדת לכללי המשפט המינהלי הישראלי ופוגעת בזכויות אדם יתר על המידה ואף סותרת את השינוי במדיניותה של ישראל כלפי החברה האזרחית ברצועת עזה, שינוי הנובע מן הרצון להבחין בין האוכלוסייה האזרחית ולדאוג לשיפור חייה, לבין מי שמזוהה עם החמאס.
127. מניעת מעברן של העותרות איננו סביר במיוחד לאור העובדה ששלושה סטודנטים צעירים מאד, הנמצאים בקבוצת הסיכון הכללית, לשיטתם של המשיבים, עברו לצורך לימודים מרצועת עזה לגדה המערבית. כל שמבקשות העותרות הוא שמערך השיקולים והקריטריונים

אשר הופעלו כלפי שלושה סטודנטים אלו ו"מנגנון החריגים" אשר יושם לגביהם, ייושם גם על העותרות.

128. סירוב המשיבים פוגע בעקרון השוויון. כיום, פתיחת מעבר רפיח מאפשר לסטודנטים פוטנציאליים ללמוד במדינות הים, כפי שעשה אחיה של העותרת 5. חרף זאת, בשל המבנה של החברה המסורתית, אפשרות זאת קיימת באופן מעשי רק עבור בחורים צעירים שטרם נישאו ואשר למשפחותיהם ממון. כך נותרות מאחור הנשים, אשר פעמים רבות כבלי החברה המסורתית אינם מאפשרים להם להגשים את עצמן באמצעות לימודים מחוץ לארצן. כך מדיניות המשיבים לגבי העותרות מסכלת לחלוטין את אפשרויותיהן לקדם את עצמן ובאמצעותן את החברה שבה הן חיות ופועלות.

129. העותרות, כאמור, מתעדות לחזור לרצועת עזה, הן למשפחתן והן לעבודתן, עבודה אשר הן רואות בה ייעוד ומקום בו הן יכולות להגשים את חזונן בבניית חברה אזרחית חזקה ברצועת עזה. לא למותר לציין כי בניית חברה אזרחית חזקה ברצועת עזה הינה אינטרס ציבורי גם של מדינת ישראל.

130. עתירה זו נתמכת, בין היתר, בתצהיר של העותרות שנחתם בפני עורך דין בעזה ונשלח לח"מ, לאחר תיאום טלפוני. בשל הקושי בקיום מפגשים בין העותרות לבין באי-כוחה, בית משפט נכבד זה מתבקש לקבל את תצהיר העותרות ואת יפוי הכוח שגם הם נחתמו בפני עורך דין בעזה ונשלחו בפקס.

לאור כל האמור, בית המשפט מתבקש להוציא צו על תנאי כמבוקש, ולאחר שמיעת תשובתם של המשיבים, להפוך אותו למוחלט.